

s 6. letom povečini še silno nežni po telesu in duhu, a v mestih in industrijskih krajih bomo itak ustanavljali otroška zabavišča, da vzamemo roditeljem kriz z ramen! Kdor bi zaprl še tista vrata, ki bodo skoz nje uhajali posebno »duševno razviti« (bolje: kletaviti) otroci pod 7. letom, ta bo pač našim dobrim malčkom podaljšal nebesa na zemlji; včasih in naposled še malce žerjavice iz pekla jim tako ne uide v tej dolini šentflorjanski!

Novi šolski zakon nam skoraj gotovo prinese štirirazredne meščanske šole, kakor to tudi predlaga naše poverništvo UJU v načrtu »Zakona«. S tem bodo na naših meščanskih šolah odpravljene takozvani nastavni razredi, ki so itak nekaka polovičarska uredba in ne sodijo v okvir dokončne organizacije meščanskih šol. Takó pa tudi izenačimo meščanske šole tostran in onostran Sotle, ki nas še vedno preveč loči, posebno v kulturnih zadevah.

Utrdivši si itakó mejno črto začetnega pouka s 7. letom starosti in sprejemajoč v zakonski načrt edino le tip štirirazredne meščanske šole, si oglejmo situacijo, ki bi vanjo zašla naša meščanska šola, ako jo tudi v bodoče naslonimo na 5. šolsko leto osnovne šole.

1. Učenci meščanske šole bi svojo šolsko obveznost končali že s 3. razredom; zakaj osnovno šolo bi posečali 5 let, a celotna šolska obveznost — po osnutku »Zakona o nar. šolah« — je le 8 let. Izpustno izpričevalo bi torej moral dobiti učenec že koncem 3. razreda meščanske šole in 4. razred meščanske šole bo naenkrat spet nekaj privesek kakor sedanjí nastavni razred.

2. Ako se preseli učenec iz Prekmurja ali Hrvatske v našo meščansko šolo, ali ga naj uvrstimo za 1. razred nižje, kakor bi ga morali po njegovem izpričevalu, in to samo vsled tega, ker je tam »preko« vstopil že iz 4. šolskega leta v meščansko šolo in ne iz 5. šol. leta, kakor bi moral pri nas.

3. Poverništvo UJU predlaga soglasno s »Prosvetnim odborom« v načrtu »Zakona o nar. š.«: »V I. letnik učiteljice vstopajo dijaki, ki z uspehom dovrše 4. razrede srednje šole, ozir. 4. razredno meščansko šolo.« Ker vstopajo v srednjo šolo učenci že z dovršenim 4. šolskim letom, bodo torej vstopali na učiteljice iz srednje šole za eno leto mlajši učenci nego iz meščanske šole. In še nekaj izrečemo s tem: da je srednja šola v 4 letih predelala za eno šolsko leto učne snovi več nego pa meščanska šola.

4. V srednje šole vstopajo učenci po dovršenem 4. šolskem letu, v meščansko šolo pa eno leto pozneje, t. j. po dovršenem 5. šolskem letu. Ako torej učenec na srednji šoli izpodrsne na prvem klinu, se ravno prav ulovi v meščansko šolo, ki bi ostala še v bodoče zatočišče ponesrečencev.

Navedeni pomisleki nas privedejo do odločitve: Tudi v Sloveniji (Dalmaciji) kakor po drugod v Jugoslaviji naslonimo meščansko šolo na dovršeno 4. šolsko leto osnovne šole, t. j. v meščansko šolo sprejemamo otroke z 11. letom starosti, ako se prične pouk na osnovni šoli s 7. letom.

»Tako pojde meščanska šola spet rakovo pot!« utegne prvi hip marsikdo vzoriti. A le počasi po kamenju! Res bi nazadovali, ako bi ostala meščanska šola dolžnostna šola, ki morajo vanjo vstopati učenci, dovršivši z zadostnim uspehom 4. šol. leto in prekoračivši 11. leto starosti. S tem navidezno nazadovanjem moramo pa takoj zvezati drugo zahtevo: meščanska šola bodi izborna šola! Samo boljše, ali vsaj dobri učenci bi se sprejemali v meščansko šolo po dovršenem 4. šolskem letu in s temi bi nadaljevali učno snov približno tam, kamor smo morali posegati daleč nazaj z učenci iz 5. šolskega leta, ki jih je (avstr.) meščanska šola morala sprejemati vse vprek, da so le pokazali na izpričevalu svoj »zadostno«.

»Da ob sprejemanju učencev ne bodo izpričevala iz osnovne šole edino odločilna, o tem smo si čisto na jasnem; zakaj to merilo je tako raznoliko, da bi se, poslužujoč se edino le tega sredstva, dogajale učencem očitne krivice. Ali naj se torej uvedejo sprejemni izpiti, ali pa naj se pošiljajo po, recimo, treh mesecih učenci nazaj v osnovno šolo, ako so pokazali premalo sposobnosti in zrelosti? Čim pravilneje rešimo to, tem bolje: sprejemni izpiti naj se uvedejo — kakšni naj bodo ti izpiti, to je spet posebno vprašanje! — in tudi poizkusni meseci ne bodo odveč, kakor se to na srednji šoli že s pridom vrši; zakaj sicer bi res utegnili uplahniti nivo dosežanje meščanske šole, in pa otrok bi se iz mnogoštevilnejšega

4. šolskega leta nabralo toliko, da bi bil nemogoč intenzivnejši strokovni pouk. Sicer pa bi bilo o načinu »rešetanja« treba napisati posebno poglavje.

Za danes sem hotel podpreti le trditev:

Meščanska šola bodi po vsej Jugoslaviji štirirazredna in na splošno enotno organizovana;

vanjo vstopajo učenci, ki so predelali učno snov 4. šolskega leta s povsem dobrim uspehom,

in ako se šolska obveznost prične s 7. letom, se izvrši prehod v meščansko šolo z 11. letom starosti.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v torek, 24. t. m. ob 2. uri pop. na Vranskem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopsi. 3. Predavanje tov. F. Rosensteina o Čebelarstvu. 4. Predavanje tov. I. Jakšeta o »Šolstvu v Napoleonovi Iliriji in Črnem grabnu«. 5. Predlogi. Pevci in pevke, pripravite se dobro! — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj priredi svoj majniški izlet v nedeljo, dne 22. t. m. na Laško, kjer bodo kot gost prisostvovali zborovanju tamkajšnjega bratskega društva. Po zborovanju skupni obed (ne banket), popoldne pa izlet v bližnjo okolico. Radi obeda naj se blagovoli vsak priložiti pri to. Četini na Laškem do 20. t. m. Da se snidemo vsi, pričakuje odbor.

+ Okrajno učiteljsko društvo v Ljubljani zboruje v soboto, 21. maja t. l. ob 6. uri zvečer na šoli pri sv. Jakobu.

Dnevni red:

1. Pouk o geometriji. Predava g. prof. Fr. Jeran.

2. Slučajnosti.

K točni in mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

+ Kranjsko učit. društvo zboruje v četrtek dne 2. junija popoldne ob 2. uri v šol. poslopju v Kranju.

Dnevni red:

1. Poročilo funkcionarjev.

2. Razgovor o dnevnem redu letošnjí okrajni učit. konferenci.

3. Volitev odbora in delegatov za UJU poverništvo Ljubljana.

4. Nasveti in predlogi.

K obilni udeležbi vabi odbor.

+ Radovljiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. maja t. l. na Bledu. Udeležencev je bilo 63. Po pozdravu tov. predsednika smo se porazgovorili o podrobnem učnem načrtu iz zgodovine in zemljepisja za 1., 2. in 3. šolsko leto. — Odobrili sta se sledeči resoluciji: Omožene učiteljice naj imajo iste doklade kot neomožene, in starejšim vpokojencem — učiteljem naj se zviša pokojnina na toliko kakor imajo sedaj vpokojeni. Nadzornik g. Turk priporoča, da bi imel na prihodnjem zborovanju kdo predavanje o telovadbi posebno z ozirom na novo poveljevanje. — Pri pevski vaji se je pokazalo, da se bo dal napraviti lep pevski zbor.

+ Mariborsko učit. društvo je zborovalo 12. maja ob srednji udeležbi. Podpredsednik tov. Tomažič pozdravi novi članici Fabjan in Pirkmajer. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita i odobri. Odobre se ukrepi odbora na razne došle dopise. Ker je učiteljsko meščanskih šol izstopilo vsled ustanovitve lastnega društva iz našega društva, smo s tem izgubili tudi nekaj članov iz odbora. Zato so se vršile nadomestne volitve principijelno s listki. Predsednikom je bil izvoljen tov. Tomažič, podpredsednikom Malenšek, odbornicam pa Milka Bračičeva.

Za učiteljski odsek je poročal njegov načelnik tov. Kožuh. Vsled raznih težavnih ovir se je delovanje tega odseka nekoliko zapoznelo. Ko so pa bile ovire premagane, se pa deluje sedaj prav živahno. Odsek je imel do sedaj tri sestanke z učiteljskim naročanjem in sicer 14. in 24. aprila ter 8. maja. Bili so od strani naročanja prav dobro obiskani — do 80 udeležencev. Predavali so o prav primerni snovi tov. Grčar, Rakuša in Humek. Prihodnji sestanek se izvrši v nedeljo dne 22. t. m. Želeli je, da bi učiteljsko številnejše posečalo te sestanke in spoznavalo gibanje svojih prihodnjih tovarišev in tovarišice. (Kaj pa dela ljubljanski učiteljski odsek? Opomba poročevalca.)

Poročilo pedagoškega odseka je izostalo, ker je bil njegov načelnik šilih odsoten. Okrajna (mestna) učiteljska knjižnica se sedaj urejuje in bodo knjige v najkrajšem času na razpolago.

Sklene se, da pristopi naše društvo z enim deležem k »Učit. zdraviliškemu domu«. Pri prihodnjem zborovanju pa se bode pobiralo prijave posameznikov in bode naš blagajnik tov. Alt eventualno prevzel pobiranje in odpošiljanje mesečnih obrovov. Naš lasten interes zahteva in tudi naša čast, da se prijavljam več članov za to akcijo.

Soglasno se odobri po odboru odposlan predlog za širši sosesvet o omogočenju z učitelji poročenim tovarišicam v organizaciji kakor tudi glede delokroga ožjega sosesveta.

Z izstopom učiteljskega iz skupine uradniške organizacije, kakor je sklenil ožji sosesvet, se naše društvo nikakor ne strinja. S tem se prepad ne premosti, ampak poglobi, kar ne bode v prid ne inteligenci, ne narodu, ne državi. Zlasti na meji ne neobhodno potrebno — brez ozira na to, da imamo tudi neke materialne usodnosti in udobnosti, ako smo skupaj — skupno delovanje inteli-

gence. Čudili smo se, da je zopet o tej nikakor ne malenkostni stvari zopet odločil ožji sosesvet, dast je vedel, da se v kratkem sestane širši sosesvet.

Ugotovi se, da 12 tovarišev in tovarišice ni prejelo za lansko leto nad 50 številčk »Popotnika«. Zadevo se bode poskusilo urediti z upravnikom.

Sprejme se predlog, da nai »Tovariš« kot stanovski glasilo obvešča člane organizacije o razpisanih mestih — četudi ne v inseratnem delu. To interesira nas vse.

Sklene se pozvati še neveljanjeno učiteljsvo in otroške vrtarice za pristop k društvu. V bodoče se bode imelo v evidenci, kdo ne poseča brez tehtnega vzroka zborovanj. Proti koncu je več — zlasti tovarišev — odšlo. Nekateri so imeli vzrok za drugo aktualno predavanje. A pod to pretežno so pa drugi odšli po svojih poteh.

Koncem junija je skupen izlet v Falo in v Ruše.

Vestnik meščanskih šol.

+ Celjski odsek društva učiteljske meščanskih šol je imel sestanek dne 7. t. m. v Krškem. Pusti dnevi so se umaknili zopet solncu, ki je itak veselo razpoloženo tovarišev in tovarišice še pomnožilo, ko so se vozili ob Savinji in Savi. Po prisrčnem pozdravu na kolodvoru smo bili prica telovadnemu nastopu deklic in dečkov krške meščanske šole, ogledali smo si razstavo risb in žen. ročnih del ter bogato zbirko učil. Ni nam mogoče reči, kaj nam je bolj ugajalo, ali globoko tovaršstvo Krčanov, ali ljubki nastop deklic in dečkov, ali razstava. Za učila pa smo tovarišice na krški mešč. šoli kar zavidali. Koliko srca, koliko truda!

Po razmotrivanju stanovskih in šolskih vprašanj, ki pridejo v razgovor še pri drugih dveh odsekih in odboru, smo se podali v okolico. S srečno izbrano točko smo si ogledali pred seboj razprostrto Posavje in bili gostje krškega meščanskosolskega učiteljskega, ki mu bodi še tu izrečena prisrčna zahvala.

Le slaba polovica tovarišev in tovarišice se je odpeljala še isti dan proti domu. Ostali so se razlili po okolici ali pa si ogledali nalašč za ta dan določeno otroško igro »Krojaček - junaček«. Zopet nam manjka besed, da bi mogli dati pravi izraz občutkom, ki smo jih imeli. Skratka, trenutki na Krškem nam ostanejo neizbrisni.

Izreden uspeh pri letošnjih spomladnih izpiti je dosegla pred izpraševalno komisijo v Mariboru deška meščanska šola mariborska. Izmed učiteljskega imenovanega zavoda se je udeležilo izpitov za meščanske šole sedem tovarišev, ki so vsi prestali izpit in sicer: Fran Ferjančič (strok. izp. 1. skupina), Viktor Rodč (strok. izpit 1. skupina), Josip Resman (dodat. izpit iz slov. učnega jezika 1. skup.). Milan Vanda (strok. izpit 2. skupina), Drag. Humek (dodat. izpit iz sloven. učnega jezika 3. skup.). Vilko Šušteršič (strok. izpit iz petja in violine), Janko Lavrenčič (strok. izpit iz telovadbe). Gotovo je redek slučaj, da bi se podalo v tako nevarnost iz enega zavoda toliko nevstrašnih bojnikov. Še večja znamenitost je, da so zastopane vse skupine s petjem in telovadbo vred. Najbolj omenljiva vredno je pa dejstvo, da se je kampanje udeležil tudi ravnatelj, ki je s tem pokazal, da mora učiteljsvo enega zavoda biti v žalosti in veselju solidarno. Izpit je seveda istoveten z žalostjo — Balon pa z veseljem! V sv. Pismu je pa zapisano: Komur je dano umeti, nai ume.

Prosimo pojasniti, iz krogov učiteljskega meščanskih šol smo doznali sledeče: Nekateri izmed izprašanih strok. učiteljev in učiteljic so imeli izpit samo z nemškimi učnim jezikom. Vzroki temu so bili različni, a so za nas slučaj popolnoma brez pomona. Višji šol. svet se je postavil na stališče, da morajo dotičniki sedaj, ko imamo svojo narodno slovensko državo, dokazati, da so zmožni pa učevati tudi v slovenskem jeziku, oziroma morajo napraviti dodatni izpit iz slovenskega učnega jezika. Zahteva je popolnoma pravična in bi ne razburjala nikogar, ki sodi po resnici in pravici. Treba je pa, da velja taka zahteva za vsakogar. brez izjeme. Prejšnji višji šol. svet v tem pogledu menda ni bil popolnoma tankovest. Praviijo, da je neke na severni strani Slovenije ravnateljica, ki ima v prej omenjenemu ozirom pomankljiv izpit. V boju za svoje mesto je zmagala proti tovarišici, ki je imela popoln izpit, mnogoletno prakso na meščanski šoli in je bila boljša kvalificirana od nje. Radi boljšega umevanja bodi omenjeno, da je bila gori navedena ravnateljica izpočetka članica odnatega učiteljskega društva, da je pa med kompetenco izstopila. Če je pristopila k Slomskovi zvezi, ne vemo, če bi pa to trdili, bi gotovo ne storili smrtnega greha. Ob koncu koncev je bila stalno nameščena! »Nemestitvenem dekretu nima oblagatne klavzule: »Ker imate sicer usposobljenostni izpit za 1. skupino meščanskih šol, a niste izprašani za poučevanje v slovenskem jeziku, se Vam naroča, da položite do 30. novembra 1921. dodatni izpit v smislu člena itd.« Vsi drugi tovariši in tovarišice imajo v dekretu tak ali podoben dostavek. Dotična ravnateljica vodi sicer nemški zavod in se v družbi nemških učiteljic trudi, da bi obdržala to nemško posest neokrnjeno, a slovensčina je tam vendar obvezen predmet in nemške učiteljice so bile tudi pozvane k dodatnim izpitom. Če je vsa zadeva resnična — in o tem ne dvomimo — bi bila pač potrebna pojasnila, ki bi ugledu oblasti prav nič ne škodovali.

Podatki o meščanskih šolah. V 14. številki »T.« sem prosil vse tov. ravnatelje in tovarišice ravnateljice, naj mi do majnika odgovore na nekatera vprašanja, ki se tičejo statistike sloven. meščan. šolstva. Dolej sem dobil take izkaze komaj od tretjine šol. Ponovno torej prosim

za navedene podatke. Delo je opravljeno v nekoliko minutah in ima za nas velik pomen. Ne bomo brezbržni v takih vprašanjih. Prosim!

D. H.

Iz Jugoslavije.

— Seja širjega sosesveta UJU poverništva Ljubljana se je vršila v torek 17. t. m. v magistratni dvorani v Ljubljani po dnevnem redu, ki smo ga priobčili v predzadnji številki našega glasila. Razen dveh so se seje udeležili vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev. Obširnejše poročilo priobčimo v prih. številki.

— Komisija za izdelavo načrta enotnega šolskega zakona za vso našo državo, ki zboruje že od 8. t. m. v Beogradu, je sprejela načelo štirirazredne meščanske šole, ki naj usposablja našo mladino za praktično življenje in za vstop v razne strokovne šole. Ravnatoko se razširijo na vso državo otroški vrtci. Vse stalne učiteljske službe se bodo oddajale s skupnim razpisom. Imenovanja izvrši ministristvo za prosveto na podlagi ternopredlogov okrajne komisije, ki ga prouči centralna komisija, v kateri ima tudi Udruženje jugoslovanskih učiteljev svoje zastopstvo. Učiteljsvo je popolnoma enakopravno ostalim državnim uradnikom. — Za zidanje in vzdrževanje šol skrbi šolska občina iz svojega proračuna. Siromašnim občinam pomaga država. Država garantira za zidanje in vzdrževanje šol na ta način, da izplačuje vsak mesec dvanaštine po proračunu onim občinam, ki naj bi dajale šolam, kar jim pripade po proračunu.

— Dopusti. V zadnjem času se je pojavila med učiteljsvom ostra kritika proti »dopustnikom«, to je onim učiteljem, ki se nahajajo na bolezenskem dopustu. Njihovo število je precej visoko. Od začetka tekočega leta do 30. aprila je bilo na dopustu 84 učiteljev in 246 učiteljic. Akoravno nikdo ne dvomi, da je ogromna večina teh dopustov opravičena, so jih vendar gotovi ljudje zlorabili za brezvestno protišolsko agitacijo. Da se izvede stvar na čisto, je Višji šolski svet sklenil, da se bodo dopustniki v bodoče klicali k nadpregledu pri Višjem šolskem svetu. Sklenil je tudi, da se v bodoče dovoljujejo učiteljicam porodni dopusti le za osem tednov. Dopusti izven naše države so dovoljeni le, če se odpustnik pred odhodom javi. Potne troške za nadpregled učiteljev nosi šolska uprava le, če se izkaže, da je učiteljska moč v resnici bolna, v negativnem slučaju pregleda trpi potne troške učitelj sam.

— Zdravstvena preiskava učiteljsčnikov. Višji šolski svet je sklenil, da ima vse kandidate, ki so prestali sprejemni izpit za učiteljice, preiskati šolski zdravnik. Zdravstveni odsek izda predpis, katere bolezni izključujejo kandidata za učiteljski stan.

— Ureditev nagrad. Na seji višjega šolskega sveta dne 7. t. m. je bilo sklenjeno, da se uredi prejemki (nagrade) za veroučitelje-dušne pastirje in učiteljice ženskih ročnih del na nesistemiziranih mestih, dalje prejemki začasnih učiteljic ženskih ročnih del na sistemiziranih mestih ter učiteljev za proučevanje na ekskurendnih šolah in se določijo za tovrstno učiteljsvo potnine in obrednine sedanjim razmeram primerno.

— Petje in telovadba obvezna predmeta. Višji šolski svet je sklenil, da sta petje in telovadba pri usposobljenostnih izpiti na učiteljskih obvezna predmeta za tiste, ki so posečali petje in telovadbo kot učiteljski. Tudi abiturienti srednjih šol bodo kot učitelji morali polagati izpite iz telovadbe, petja in glasbe. Usposobljene moči iz telovadbe in petja imajo pot kompetenti prednost pred drugimi.

— Usposobljenostni izpiti na državnem moškem učiteljsku v Mariboru. Na državnem moškem učiteljsku v Mariboru so prestali v letošnjem pomladanskem roku sledeči kandidati in kandidatkinje usposobljenostni izpit: a) z meščanske šole: Debelak Zofija, Vanda Milan, Miklavc Pavla, Fajdiga Palmira, Kamenšek Ana, Koser Julija, Fink Konrad, Ferjančič Franc, Rode Viktor, Rozman Marija (z odliko) in Pečjak Rudolf, b) z ljudske šole: Lešnik Jože, Jošt Darinka, Pečnik Cirila (z odliko), Janšovec Franc, Hočevan Ciril, Šabec Angela, Kostanješek Angela, Piano Mara, Novak Mara, Črnko Draže, Kotnik Josip, Kosl Ema (z odliko), Šumliak Ivan (z odliko), Dominkuš Makso, S. Frangeš Evfrozina, Haberman Fr. Gačnik Janko (z odliko). Specijalni izpit iz petja in goslanja je napravil Šušteršič Viljem. c) Specijalni izpit iz telovadbe za ljudske in meščanske šole je napravil Lavrenčič Ivan. Razen tega je položilo 7 kan-